

Samenvatting

Het zomerprogramma van 2016 op het Berlijnplein is een logisch gevolg van de ingezette sporen met betrekking tot placemaking door culturele programmering en het vervolgens vinden van een passende invulling voor een culturele voorziening aan het Berlijnplein. De cultureel intendant - inmiddels programmaregisseur genoemd - evalueert in dit rapport het zomerprogramma in het algemeen en geeft per evenement een korte evaluatie vanuit de organisatoren, de bezoekers en diverse culturele instellingen uit Utrecht (zie bijlage). De overkoepelende conclusie is dat het zomerprogramma als experiment voor de toekomst een leerzaam traject is geweest. Hierin zijn een aantal kritische opmerkingen te plaatsen. Dit hangen samen met het karakter van een gebied in ontwikkeling. Van hieruit kunnen lessen voor de toekomst getrokken worden.

Er is gekozen diverse typen programmering op het Berlijnplein te organiseren om het plein in 2016 te 'laden'. Inhoud zoekt vorm was daarbij het uitgangspunt. In het zomerprogramma bleek echter een inhoudelijke, thematische lijn inclusief bijbehorende storytelling (het 'waarom' van het zomerprogramma) te ontbreken. Dit had mede te maken met het experimentele karakter waarin diverse programma's getest werden. Het advies is duidelijk te blijven vertellen waarom placemaking in de vorm van (culturele) programmering belangrijk is als voor-investering in het gebied, mensen mee te nemen in mogelijke keuzes voor de toekomst en beoogde resultaten te delen.

Ten tweede was er onduidelijkheid bij de organisatoren van het zomerprogramma over het regelen van de praktische zaken met betrekking tot hun evenement, onder andere op het gebied van vergunningen en externe communicatie. Dit ontstond onder meer door de korte termijn waarop het zomerprogramma gerealiseerd moest worden. Onze aanbeveling is online een up-to-date praktisch informatiepakket te publiceren met daarin: beschrijving en routekaart van het algemene vergunningentraject (ook 'voor beginners'), de praktische eisen en kaders waar men op voorhand rekening mee moet houden en informatie zoals actuele zwart-wit plattegronden. Op deze manier wordt op voorhand helderheid gecreëerd en krijgen organisatoren zelf inzicht in de (eventuele) mogelijkheden voor een evenement op het Berlijnplein.

Ten derde is het belangrijk dat organisatoren langer van te voren weten of zij onderdeel uitmaken van het (inhoudelijke) programma van het Berlijnplein. Zo kunnen zij hun programma beter voorbereiden en communiceren. Het advies is een tweesporenbeleid hiervoor in te voeren. Enerzijds staat het een ieder vrij om, binnen de kaders van vergunningen, een evenement te organiseren op het Berlijnplein. Hiervoor kan de normale route gevolgd worden zoals voor elke openbare ruimte in Utrecht. Anderzijds dient er een specifiek inhoudelijke lijn te komen waarmee het Berlijnplein 'geladen' wordt als culturele ontmoetingsplek voor wijk en stad. De kaders voor dit inhoudelijke programma -en de mogelijkheden voor een eventuele bijdrage vanuit de gemeente Utrecht ten behoeve van het laden van het Berlijnplein- dienen minimaal drie maanden van te voren duidelijk te zijn. Het is de taak van de programmaregisseur deze inhoudelijke programmering, vanuit de input van alle belanghebbenden, thematisch te laden en neer te zetten. De financiële ondersteuning vanuit de gemeente Utrecht zou hierbij altijd een aanvullende bijdrage moeten zijn, dit sluit mede aan bij de focuspunten van de Cultuurnota 2017-2020 met betrekking tot 'een gezonde financieringsmix'.

De deadline voor het neerleggen van de inhoudelijke programmalijs -voor het cultureel laden van het Berlijnplein- is eind 2016. Daarbij blijkt het vanuit deze evaluatie belangrijk in ieder geval goed samen te werken met de culturele instellingen uit Leidsche Rijn -en hen op de hoogte te houden van de plannen rondom het programma voor het Berlijnplein- om zo te zorgen voor optimale aansluiting.

Aanleiding: besluidhistorie culturele voorziening in Leidsche Rijn Centrum

De besluidhistorie van een culturele voorziening in Leidsche Rijn is in maart 2004 van start gegaan met de komst van een visie opgesteld door B&W, wat een traject in gang heeft gezet om een plan uit te werken voor een derde Schouwburgzaal met 1500 stoelen, ook wel Schouwburg XL genoemd. Dit plan lag er in 2007. In de Voorjaarsnota van 2010 is voor het eerst een budget opgenomen voor een culturele voorziening met als uitgangspunt € 8,6 miljoen per jaar vanaf 2014. In 2011 wordt besloten dit bedrag twee jaar naar achteren te schuiven (vanaf 2016 structureel) en in 2012 wordt dit bedrag verlaagd naar € 8 miljoen (vanaf 2016). In 2013 wordt dit bedrag een jaar opgeschoven (naar 2017). Parallel aan deze aanpassingen in de periode 2010 - 2014 lopen gesprekken met partijen zoals Joop van de Ende producties, om over het concept van een Schouwburg XL van gedachten te wisselen. In 2013 geeft het college de opdracht voor een onderzoek naar een Programma van Eisen voor een extra grote schouwburgzaal van 1200-1500 stoelen aan onderzoeksbureau LAGroup. In 2014 wordt door het platform Toekomst Leidsche Rijn de noodzaak voor een culturele voorziening in Leidsche Rijn benadrukt. LAGroup adviseert in 2014 een schouwburgzaal in afgeslankte vorm (800 stoelen). In oktober 2014 werd een stadsgesprek georganiseerd waar disciplinebreed met betrokkenen en bewoners verkend werd welke invulling voor een culturele voorziening in Leidsche Rijn wenselijk zou zijn met als doel in de omgeving meer levendigheid te creëren. In april 2015 werden door de Gemeente Utrecht twee opdrachten uitgezet bij cultureel ondernemers die de voorziening mogelijk zouden kunnen en willen financieren en exploiteren: het Glazen Circus en Multifunctionele Evenementenlocaties. Na twee maanden trekt de Multifunctionele Evenementenlocatie zich terug (juni 2015) en gaat alleen het spoor van het Glazen Circus verder: zij werken hun plannen voor een semi-permanente, culturele voorziening verder uit. Tegelijkertijd wordt door de Gemeente Utrecht een marktconsultatie uitgezet.

In de Voorjaarsnota van 2015 wordt het budget voor een culturele voorziening in Leidsche Rijn vanaf 2017, structureel verlaagd van € 8 miljoen naar € 3,65 miljoen. In een raadsbrief van 2015 wordt het besluit genomen eerst helderheid te krijgen over een exploitabel programma, voordat besluiten worden genomen over een gebouw. In april 2016 werd geconstateerd dat het plan van het Glazen Circus bestaat uit interessante culturele activiteiten maar te veel financiële risico's met zich mee draagt om het voorgestelde gebouw verder te ontwikkelen. Hierna wordt besloten middels een modulaire opbouw toe te werken naar een gebouwde voorziening.

Aanstelling cultureel intendant

In een brief naar de raad (april 2016) wordt beschreven dat met "programmering via placemaking" zal worden toegewerkt naar "een stevig programma dat levendigheid en reuring creëert rond de kavel van de culturele voorziening". Hiervoor wordt door de Gemeente Utrecht een cultureel intendant aangesteld om voor de periode 2017-2018 een levendige programmering in Leidsche Rijn Centrum te verzorgen. Aansluitend wordt gekozen een eerste zomerprogramma neer te zetten zoals ook voorgesteld vanuit de plannen van het Glazen Circus. Parallel hieraan wordt een kansrijk plan uit de inmiddels afgeronde marktconsultatie verder uitgewerkt (CityHall) en getoetst op haalbaarheid. (Besluidhistorie LR, 2016).

De cultureel intendant moet gebruik maken van de expertise van reeds gewortelde initiatiefnemers in de wijk, waaronder die van de initiatiefnemers van het Glazen Circus. Deze zoekt verbinding met de wijk, de buurt en de straat en dient externe partijen -vanuit de wijk, de stad en de regio- te betrekken bij de programmering. Daarbij streeft de gemeente er naar de ingezette programmering in 2016 bij gebleken succes als uitgangspunt te nemen voor de programmering voor de volgende jaren. De intendant heeft vooral een verbindende rol en werkt vanuit placemaking aan de opbouw van de identiteit van Leidsche Rijn Centrum. De organisatie State of Flux - Donica Buisman en Rinke Vreeke - is hiervoor aangesteld als cultureel intendant, later is de functie benoemd tot programmaregisseur. De opdracht tot eind december is om het zomerprogramma te evalueren en op basis van gesprekken in de periode september-december 2016 een programmastrategie te leveren met een advies met betrekking tot een culturele

voorziening op het Berlijnplein. Het Glazen Circus is betrokken geweest bij het opstellen van het profiel van de cultureel intendant.

Evaluatie Zomerprogramma

In mei 2016 wordt de klap gegeven op een nieuwe fase van experiment in de vorm van een zomerprogramma. Daarbij is er een prijsvraag uitgezet waar stadsbreed bewoners en initiatiefnemers op kunnen reageren een eigen evenement op het Berlijnplein te organiseren (zoals een markt, festival, oid.). Zo krijgen ook bewoners, betrokkenen en initiatiefnemers de kans een bijdrage te leveren aan levendigheid op het Berlijnplein.

In zeer korte tijd zijn drie programmaliijnen uitgezet welke samen het zomerprogramma vormden:

1. De financiering van het originele programmeringsplan voor het Berlijnplein voor de zomer van 2016 vanuit het Glazen Circus (Sharing Arts Society, de Vrijstaat en Mobile Arts) naar aanleiding van het voortraject aangaande het toewerken naar een culturele voorziening, zijnde: De Grote Trek, Vrijstaat op Safari en de Showman's Fair;
2. Een programmaonderdeel van ZIMIHC (die aanvullend aangaven een programma te willen verzorgen in Leidsche Rijn Centrum): A Lazy Weekend XL en;
3. Het uitzetten van een stadsbrede prijsvraag 'Win je eigen festijn op het Berlijnplein (totaal te vergeven € 25.000 euro) resulterend in vijf 'winnaars': de Brommerbios, Perron Plantaardig, STRTFSTVL, Schaalkabaal en Vreugde Festival (geannuleerd).

Tevens is gepoogd een 'keet' neer te zetten op het plein dat zou functioneren als uitvalsbasis voor verschillende doeleinden (zoals een werkplek, productiekantoor, radiostudio of tijdelijke horeca door Klein Berlijn). Dit plan heeft geen doorgang gevonden wegens tijdgebrek van de initiatiefnemer.

Evaluatie aanpak

In juli is door State of Flux in samenwerking met de gemeente, een aanpak voor de evaluatie van het zomerprogramma neergelegd: "Door middel van kwalitatief onderzoek worden zowel de organisatoren van de zomeractiviteiten als hun bezoekers onder de loep genomen. Dit evaluatieonderzoek leidt tot een eerste beeld over de werkwijze van organisatoren en gemeente met betrekking tot het Berlijnplein, de beleving van het evenement bij bezoekers en het gebruik van het terrein door bezoekers. Het doel is met deze informatie als programmaregisseur (beter) aan te kunnen sluiten op de werkwijze van organisatoren, de belevingsfactor bij publiek (verder) te vergroten en de ruimte van het Berlijnplein optimaal in te zetten tijdens evenementen. De uitkomsten zullen in een rapport worden beschreven, waar tevens een actielijst uit zal voortkomen." De evaluaties zijn voortgekomen uit enquêtes aan bezoekers bij verschillende evenementen, gesprekken met diverse belanghebbenden, gesprekken met de organisatoren zelf en een door de organisatoren ingevulde evaluatie.

Algemene punten

Over het algemeen moet benadrukt worden dat voor het zomerprogramma op het Berlijnplein, van tevoren geen inhoudelijke kaders zijn opgesteld: doel van het programma was met name het op een laagdrempelige manier creëren van activiteit, levendigheid en naamsbekendheid van het Berlijnplein. Dit is gedaan door de programmaplannen van het Glazen Circus -zoals beoogd in hun projectplan- te financieren, in te gaan op het aanbod van ZIMIHC een onderdeel te organiseren en door een prijsvraag uit te zetten. Door de Gemeente werd het zomerprogramma mede gezien als experiment om te leren voor de toekomst. Alvorens op het eindresultaat te reflecteren zullen de drie lijnen één voor één vanuit de ogen van de organisatoren nader worden toegelicht. Daarin moet worden meegenomen dat het traject in zeer korte tijd in werking is gezet: pas in mei 2016

was definitief akkoord op het organiseren van een zomerprogramma. Aangezien het gehele zomerprogramma gratis te bezoeken was, zijn de uiteindelijke bezoekersaantallen een schatting gebaseerd op de diverse vormen van evaluatie die ontvangen zijn. De gegevens qua communicatie en behaalde resultaten in bereik, worden aangeleverd vanuit de gemeente. Aangezien Vorkje Prik niet financieel ondersteund is via de gemeente Utrecht is deze niet meegenomen in deze evaluatie. In het algemeen kan geconstateerd worden dat dit foodtruck festival redelijk bezocht werd door met name een publiek uit Leidsche Rijn.

1. Het Glazen Circus (De Grote Trek, Vrijstaat op Safari en de Showman's Fair)

Naar aanleiding van de plantoetsing van het Glazen Circus is gekozen het voorstel voor het zomerprogramma 2016, zoals opgenomen in de plannen van het Glazen Circus, uit te voeren. Dit resulteerde in het neerzetten van drie programma's vanuit deze partijen: De Grote Trek van Leidsche Rijn, Vrijstaat op Safari en de Showman's Fair.

De **Showman's Fair** van Mobile Arts was het laatste onderdeel van het zomerprogramma en vond plaats van 2 t/m 11 september op het Berlijnplein. Het 'lightweight' tentencircus is een nieuw concept van Mobile Arts (organisator van onder andere De Parade) en focust zich op "snel theater en vertier van grote én kleine lokale artiesten". Met een nomadisch tentenkamp en een capaciteit van ongeveer 3.000 man is de opzet groot van aard. Voor € 2,50 kan de bezoeker een voorstelling bezoeken in één van de vele tenten, waar artiesten laten zien wat ze op dat moment aan het ontwikkelen zijn. Vanaf 18 uur kon samen gegeten worden aan een grote tafel voor een klein prijsje. De Showman's Fair is een plek waar makers en creatieven samenkomen. Het festival heeft aldus geen vastomlijnd programma, maar is een ontdekkingsstocht naar de geheimen van de artiesten.

Gezien de omvang van de Showman's Fair laat de totaal evaluatie nog even op zich wachten. Desondanks heeft de organisatie verspreid over 10 dagen zo'n 200-300 bezoekers per dag ontvangen. Echter benadrukt de organisatie dat zij zich ervan bewust is dat de opzet zeer groot is voor een nieuw concept op een onbekende locatie. Doel én verwachting was dan ook niet om grote getalen bezoekers te ontvangen, maar vooral om te experimenteren en het Berlijnplein als potentie-rijke evenementenlocatie op de kaart te zetten: "Deze editie van Showman's Fair is opgezet is samenwerking met artiesten, muzikanten en performers uit Utrecht om het nieuwe Berlijnplein te proeven en testen als voorschot op het toekomstige tweede stadshart van Utrecht." Er is samengewerkt met 136 artiesten en gesproken met 500 artiesten, waarvan het grootste gedeelte lokaal. Daarnaast is het mediabereik groot (aantallen volgen in een separaat rapport van Mobile Arts).

Mobile Arts heeft door de omvang van de Showman's Fair tevens de meest uitgebreide productie gedraaid van het zomerprogramma. Wat betreft verbeterpunten voor de samenwerking en communicatie met de gemeente heeft Mobile Arts allereerst een miscommunicatie tussen de afdeling Cultuur en Vergunningen, Handhaving en Toezicht ervaren. Zo bleek vergunningen onvoldoende op de hoogte van de programmaplannen voor het Berlijnplein. Tevens was voor een mogelijke datum van de Showman's Fair al een vergunning verleend aan foodtruckfestival Vorkje Prik. Belangrijk is aldus dat er nauwe afstemming komt tussen beide afdelingen met betrekking tot kaders en toekomstplannen.

Tevens geeft Mobile Arts aan dat niet alle praktische informatie die de afdeling Vergunningen verleent kloppend te zijn voor het Berlijnplein: diverse faciliteiten worden nog aangelegd of zijn niet op 'volle kracht' zoals de stroomkast (nu 1 x 40 ampere in plaats van 2x 63 ampere zoals in het informatiepakket beschreven stond). Bureau19 zou, volgens Mobile Arts, kunnen helpen bij het samenstellen van de informatie met betrekking tot de faciliteiten. Met de huidige stroomvoorziening kunnen daarbij nauwelijks 'grote' evenementen zoals een foodtruckfestival

plaatsvinden. Showman's Fair was tevens verbaasd over het moeten betalen van huur voor het Berlijnplein, bovenop de standaard leges. Aanvullend adviseert Mobile Arts om na elk evenement een korte schouw plaats te laten vinden: zo bleken een aantal zaken beschadigd te zijn kapot, vies of lelijk te zijn na gebruik. Een laatste kritiekpunt is de slechte vindbaarheid van het Berlijnplein via Google en routing vanuit de stad. De Showman's Fair zal in oktober met een inhoudelijk evaluatierapport komen.

Het Grote Trekkerskamp en De Grote Trek van Leidsche Rijn van Sharing Arts Society vond plaats vanaf 22 augustus -in de vorm van een summer school- met afsluitend een grote publieke optocht op 28 augustus (De Grote Trek). Zo'n 130 internationale kunstenaars kwamen samen om in een week tijd met participanten een bijzondere parade te maken. Jong en oud kon deelnemen aan een programma van muziek, beeldende kunst, dans en performance. Er werden op voorhand zo'n 1.900 bezoekers verwacht, de organisatie geeft aan zo'n 2.850 bezoekers geteld te hebben. Sharing Arts Society heeft veel samengewerkt met kunstenaars en artiesten, zowel op lokaal, nationaal als internationaal vlak. Ze geven aan gewerkt te hebben met Het Internationaal Community Arts Festival, Rotterdams Wijktheater, Fanfakids Brussel, Universiteit Utrecht, De Vrijstaat, Mobile Arts, Resto van Harte, Amadeus Lyceum, Leidsche Rijn Festival /Cultuur 19, Leidsche Rijn Connectie, Doenja, Utrecht 4 Global Goals, Fonds Cultuurparticipatie, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Gemeente Utrecht, Manege Leidsche Rijn, RoodNoot Stal Thamen, Tjerk Ridder, Nelly Abbenes, de Stadscoetsier, de Bereden Politie (Nationale Politie), Circus Diedom, Meatball & Vandecamp, Fanfare van het Vuur, Sabri Saad El Hamus, Safari Social Club, Tommie Freke, Maarten van Grootel en tal van vrijwilligers. Deelnemende kunstenaars kwamen onder andere uit China, Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Spanje, Italië, Noorwegen, Spanje en Nederland.

Sharing Arts Society is erg te spreken over hun bijdrage aan het zomerprogramma: beide projecten voldeden volgens de organisatie "precies aan de vooraf geschetste verwachting". Ze waren open naar de omgeving, locatiegebonden & innovatief van karakter en ze bouwden op 'lokale grond' door de medewerking van kunstenaars-in-de-dop uit Leidsche Rijn en van kunstenaars uit Utrecht en omgeving. De optocht door onder andere volkswijk Parkwijk (waar veel bewoners met een andere culturele achtergrond wonen) deed veel voordeuren openen en nieuwsgierige bewoners naar buiten komen. Tevens is fanatiek geflyerd in de wijk.

In de voorbereiding is door de zeer korte aanloop (begin mei akkoord, eind augustus moet er een evenement staan) vooral frictie geweest op het vlak van de vergunning en communicatie met de gemeente. Met een langere aanloop - en zeker gezien het participatieve karakter van de evenementen - was dit anders geweest. Sharing Arts Society wil er graag aan bijdragen "dat het Berlijnplein in de toekomst een echt WERELDplein wordt, een plaats van vanzelfsprekende ontmoeting & plezier & markt & feest & viering & herdenking & kermis voor alle culturen en voor alle leeftijden." Hun verwachting is dat als "de kasplantjes uit 2016" van het Glazen Circus enkele jaren tijd en ruimte krijgen zich te ontwikkelen, dat zij, in nauwe samenwerking met steeds meer partners, kunnen uitgroeien tot krachtige concepten met een participatieve ondergrond die zowel lokaal als (inter)nationaal uitstraling heeft."

Vrijstaat op Safari van de Vrijstaat vond plaats op 19 augustus waarbij op voorhand zo'n 250 bezoekers werden verwacht. Uiteindelijk zijn er volgens de organisatie zo'n 200 bezoekers geweest. De zogenoemde Stadssafari was het eindresultaat van een week zomercampus georganiseerd door de Vrijstaat: veertig kinderen hebben met drie kunstenaars en het team van de Vrijstaat gewerkt aan een Safari die startte op het Berlijnplein en vervolgens door het gebied rond de Vrijstaat trok. De safari had als inhoudelijk vertrekpunt de 'dieren van Leidsche Rijn'. Plek, thematiek en presentatie zijn op deze manier verweven met de locatie. Naast de leden van het Glazen Circus is er samengewerkt met Theater Young Ones uit Zwolle en FOTODOK uit Utrecht.

De Vrijstaat is positief over hun bijdrage aan het zomerprogramma, graag willen ze gaan zoeken naar een presentatievorm waarbij meer plek is voor publiek (meer capaciteit). De samenwerking met het Glazen Circus hebben ze als inspirerend ervaren: deze is aanvullend en uitdagend. Lokaal werd met internationaal verbonden door samen te werken met kunstenaars via Sharing Arts Society. In de toekomst ziet de Vrijstaat graag een inhoudelijk visie voor het gebied: "een gedeelde visie en inhoud van waaruit samenhang kan ontstaan". Het zomerprogramma is als willekeurig ervaren, een gemiste kans. Aan de Gemeente het advies een eigen koers te blijven varen, waarbij gebruik wordt gemaakt van aanwezige kennis en expertise: "denk zowel groot als klein, op korte termijn maar ook in lange lijnen!" aldus Daphne de Bruin, artistiek directeur van de Vrijstaat.

Over de samenwerking en communicatie met de Gemeente Utrecht geeft de Vrijstaat aan dat te kort op de start van het evenement een goedkeuring voor het project kwam door de gemeente. Voor participatieve projecten is een lange aanloop van levensbelang, mede ook voor gerichte communicatie. De publiciteit kwam daarbij ook laat op gang waarbij te veel achter elkaar geprogrammeerd werd. De Vrijstaat raadt aan dit in de toekomst beter te spreiden.

2. ZIMIHC: A Lazy Weekend XL

A Lazy Sunday Weekend XL (20 - 21 augustus) is het programma dat door ZIMIHC is georganiseerd. ZIMIHC heeft op voorhand bij de gemeente aangegeven iets te willen organiseren voor het Berlijnplein. Dit aanbod is geaccepteerd en heeft geresulteerd in A Lazy Sunday Weekend XL. Het concept 'A Lazy Sunday Afternoon' wordt al 15 jaar lang in Utrecht op verschillende locaties gehouden. Naast muzikale en theatrale optredens in een enorm labyrint, omvatte het weekendprogramma ook beeldende kunst en diverse foodtrucks. In samenwerking met CineMec werd een avondprogramma gepresenteerd op het dak van de bioscoop. De definitieve bezoekersaantallen variëren tussen 1.200 - 1.500 in totaal. De doelgroep was breed: veel jonge gezinnen met kinderen en eind-twintigers. ZIMIHC heeft samengewerkt met onder andere Cinemec, Heras, BAM, Vocal Arts Academy, Cultuur19, Klub19, Sesar Toneel, BOINK Theater, U-Nite en Het Verteltheater. Het programma is volgens directeur Alferink volledig samengesteld door bewoners uit de wijk.

ZIMIHC is positief over hun bijdrage aan het zomerprogramma. De opkomst heeft hen verrast. Ze geven aan dat de locatie praktisch gezien behoorlijk wat creativiteit en inventiviteit vraagt op het gebied van productie en logistiek. Zo is het gebied erg windgevoelig, waar ZIMIHC gelukkig door middel van een speciaal ontworpen doolhof succesvol op heeft in kunnen spelen (de schermen hielden de wind tegen). Tevens is het gebied nog niet goed bereikbaar voor bezoekers volgens ZIMIHC. De samenwerking met Cinemec is goed bevallen, daar ligt volgens ZIMIHC potentie voor toekomstige evenementen.

De communicatie met de Gemeente heeft ZIMIHC als soepel en snel ervaren, behalve wat betreft vergunningen. Doordat de vergunning door verschillende personen is behandeld, was de communicatie verwarrend. Tevens was het qua planning allemaal zeer kort dag (in mei pas duidelijkheid, waarna 3 maanden voorbereidingstijd inclusief 6 weken zomervakantie). ZIMIHC geeft aan in de toekomst minimaal 6 maanden nodig te hebben ter voorbereiding en promotie van eventuele evenementen. Daarbij zou het Berlijnplein de plek beter kunnen laden door de evenementen goed uit te lichten, in plaats van de focus op de locatie te leggen. Praktisch gezien is sprake van één voorval: de stroom viel uit, waarna pas na 1,5 uur iemand van de gemeente ter plekke was met de juiste sleutel van de elektriciteitskast.

3. *Prijsvraag 'win je eigen festijn op het Berlijnplein'*

De Brommerbios (17 juni, 14 juli, 15 september) is een mobiele buitenbioscoop gebouwd op een bakbrommer uit de jaren '70. Organisatoren Lotte en Maarten stellen iedere editie een ander (thematisch) programma samen. Tevens was de Brommerbios de opener én afsluiter van het zomerprogramma. Verwacht aantal bezoekers: 50-100. Definitief aantal: 60, 70 en 90 bezoekers. De Brommerbios is door een bekende geweest op de prijsvraag. Echter stellen ze dat ze zelf nooit van de prijsvraag hadden geweten vanwege de beperkte communicatie er omheen.

De Brommerbios kijkt met een positieve blik terug op de drie filmavonden die ze op het Berlijnplein hebben georganiseerd. Op voorhand waren ze vrij sceptisch over in hoeverre mensen bereid zouden zijn vanuit de stad naar het Berlijnplein te fietsen. Dit bleek mee te vallen, over de bezoekersaantallen zijn ze tevreden. Daarbij merken ze op dat vrijwel alle bezoekers over de gele brug zijn komen fietsen, op een enkele familie uit Leidsche Rijn na. Ze hebben met diverse partijen samengewerkt waaronder: de HKU, de Filmacademie, individuele filmmakers uit Utrecht, Klub19, Cultuur19. Tevens zijn alle online Leidsche Rijn media en communities gemaild met de vraag het event te promoten. De avonden zijn door het publiek goed ontvangen; velen van hen maakten dankzij de Brommerbios voor het eerst kennis met het Berlijnplein. De doelgroep was 25-35 jaar, hoogopgeleide cultuurliefhebbers. De Brommerbios stond onder de perronkappen: met kaarsjes en sfeerlichten creëerden ze een afgebakende ruimte om het een intiemer karakter te geven. Praktisch gezien waren de lampen onder de perronkappen -die op willekeurige tijden aangaan- een verrassing.

De Brommerbios heeft de communicatie met de gemeente als tijdrovend ervaren door de verschillende contactpersonen. Op voorhand was tevens niet duidelijk dat een vergunning aangevraagd moest worden (dit stond niet in de omschrijving van de prijsvraag). Vervolgens was onduidelijkheid over het wel of niet aanwezig zijn van een parapluvergunning voor alle evenementen tijdens het zomerprogramma. Uiteindelijk heeft de Brommerbios zelf een vergunning aangevraagd en betaald.

STRTFSTVL (17 augustus) werd georganiseerd door de gelijknamige organisatie en leverde een middag vol straattheater, acrobatiek, jongleurs en muzikanten. Op voorhand werden er 500-1000 bezoekers verwacht, uiteindelijk zijn er zo'n 500 bezoekers geteld. STRTFSTVL kijkt terug op een mooie dag met tevreden bezoekers en artiesten. Het programma bleek volgens de organisatie goed bij de locatie te passen. Ook is er samengewerkt met een Utrechts organisatie-comité voor logistieke zaken en met lokale artiesten (Meatball & van de Camp, Wolkenruiters) en lokale leveranciers zoals Maximus bier, DADO eetwinkel, Mitra, van Hanswijk en natuurlijk ook de CineMec.

De ligging van het Berlijnplein bleek voor STRTFSTVL een probleem: door de vele bouwputten is het terrein afgesneden van de bewoonde wereld, wat invloed heeft gehad op de bezoekersaantallen. De organisatoren zijn zelf de wijk in gegaan om te promoten met flyers, dat volgens hen vruchten heeft afgeworpen.

Qua communicatie met de gemeente was in het voortraject met name veel onduidelijkheid omtrent vergunningen (traag traject inclusief gebrek aan goede plattegronden en taponthefing een week ná het evenement), betaling vanuit de gemeente (was het een subsidie of een opdracht) en tijd tekort. Op voorhand was bovendien niet duidelijk waar zich stroom en waterpunten bevonden op het plein, achteraf bleken deze faciliteiten van goede kwaliteit.

Perron Plantaardig (7 augustus) is een festival voor en door veganisten waarbij mensen hun eten delen op een 100% plantaardige 'potluck' (gezamenlijk diner) en talent een plek krijgt op het open podium. De organisatie is tevreden met het evenement, waar op voorhand 200-300

bezoekers werden verwacht en uiteindelijk 200 bezoekers zijn geweest. Ze hadden meer bezoekers uit Leidsche Rijn verwacht. Er zijn veel vegan-gerelateerde partners betrokken bij zowel het evenement als de promotie, waaronder: Vereniging voor Veganisme, Vegan Events, verschillende (food)bloggers, Icy V (ijskraam), Zuiversap (webshop), Oproer (vegan restaurant in Utrecht), Picnic (online supermarkt) en Veganspul (webshop). De doelgroep sluit aan bij de niche van veganisten: tussen de 20-50 jaar, gericht op duurzaamheid en gezond eten en leven.

Wat betreft de locatie en praktische zaken heeft de organisatie geen feedback (behalve de aanwezigheid van wind). Op het gebied van communicatie met de gemeente geven ze aan dat de spelregels/algemene voorwaarden van de prijsvraag onduidelijk waren. Zo was de organisatie onder de indruk dat de gemeente organisator zou zijn en dus verantwoordelijk voor risico's zoals ongevallen. Pas nadat de prijs (en dus de begroting) was toegekend werd duidelijk dat dit niet het geval was. Daarbij was behoefte aan een helder document of map met alle benodigde informatie zoals plattegronden, praktische zaken (water, stroom, etc.). Daarnaast liet informatie lang op zich wachten terwijl van de organisatie 'haast' werd verwacht. Perron Plantaardig was tevreden over dit evenement maar heeft momenteel geen wens in de nabije toekomst een tweede evenement op deze locatie te organiseren.

Vreugde Festival (geen datum) is op voorhand geannuleerd door de organisatie wegens een te korte aanloopperiode.

Schaalkabaal (14 oktober) wordt in dit rapport niet geëvalueerd aangezien het evenement nog moet plaatsvinden.

Reacties van bezoekers op het Berlijnplein en diverse evenementen

Bezoekers reageren over het algemeen positief op het Berlijnplein als locatie voor programma en geven een rapportcijfer variërend van 7-10. De perron-overkapping en de goede openbare bereikbaarheid (auto, trein) worden meermaals genoemd als pluspunten. De 'lege en kale' omgeving wordt gezien als een minpunt, maar men ziet wel potentie in de praktische mogelijkheid (hard geluid, ruimte, etc.). Overige punten die worden genoemd zijn de lastige vindbaarheid van de locatie (routing) en de sterke wind op het plein. Qua communicatie zijn de meeste bezoekers geweest op de evenementen via de organisatoren zelf, sommigen door de pers aandacht op bijvoorbeeld DUIC en diverse social media. De organisatoren van de evenementen geven aan goede reacties te ontvangen over het Berlijnplein.

Over het STRTFSTVL waren de reacties dat men het kleinschalig vond, maar leuk en vooral leuk voor kinderen. Bij Perron Plantaardig wordt vooral de harde wind genoemd, de gezelligheid, kleinschaligheid, lekker eten en de goede organisatie. De Brommerbios werd vooral door een jong en hip publiek uit de stad bezocht, het was kleinschalig van opzet en de harde wind was opvallend. Bij De Grote Trek wordt vooral de diversiteit in achtergrond van deelnemende kunstenaars en bezoekers genoemd. Over de Showman's Fair werd aangegeven dat het ruim van opzet was met een relatief laag aantal bezoekers en dat men in de communicatie graag terug had gezien dat de Showman's Fair van de organisatoren van De Parade was.

Onder andere vanuit de website www.utrechttenik.nl is bij bezoekers van de Showman's Fair gevraagd naar hoe het Berlijnplein er over vijf jaar uit moet zien. Hieruit komt naar voren dat men het Berlijnplein nog wel een bouwval vindt, dat levendigheid nodig is en er is een roep om eten, drinken en muziek. Over de Showman's Fair wordt aangegeven dat het leuk is dat het doet denken aan de begintijd van de Parade en dat dit soort evenementen meer dan welkom zijn.

Reacties van culturele instellingen

In verschillende gesprekken gevoerd door State of Flux zijn tevens evaluatiepunten voor het zomerprogramma benoemd. Zo wordt nadrukkelijk verzocht ook naar de culturele instellingen uit

Leidsche Rijn helder en op voorhand aan te geven wat er gaat gebeuren op het Berlijnplein zodat optimale afstemming kan plaatsvinden. De culturele infrastructuur van Leidsche Rijn moet uiteraard gebaat zijn bij de programmering op het Berlijnplein; complementair zijn aan het al bestaande aanbod. Voor het trekken van publiek uit de stad wordt aangegeven dat het Berlijnplein niet moet willen concurreren met aanbod in andere delen van de stad en aanvullend moet zijn op aanbod in Leidsche Rijn zoals dat van Podium Hoge Woerd. Diverse instellingen pleiten er daarom voor (ook) in te zetten op programma dat in Utrecht nog ontbreekt. Tevens moet beter gekeken worden naar de data van andere activiteiten in Leidsche Rijn. Zo vond Vorkje Prik tegelijkertijd plaats met een ander foodfestival bij de Haarrijnse Plas wat wellicht invloed heeft gehad op de bezoekersaantallen. Bovendien blijkt dat de storytelling rondom de programmering voor het Berlijnplein in de communicatie ontbreekt. Diverse partijen vragen om de achterliggende beweegredenen voor bepaalde keuzes in programmering.

Met betrekking tot specifieke programmering van het zomerprogramma gaf een enkeling aan dat met name de Showman's Fair niet goed heeft ingezet op communicatie: het concept was niet duidelijk genoeg en de ruimte opzet met relatief weinig bezoekers deed geen recht aan het programma.

Overzicht

Het totale aantal geschatte bezoekers -en de bijdrage vanuit de gemeente Utrecht aan de diverse evenementen- staan aangegeven in onderstaande tabel.

Evenement	Bezoekers totaal	Kosten
Showman's Fair	2.500	€ 287.000
Vrijstaat op Safari	200	€ 21.300
Grote Trek & Trekkerskamp	2.850	€ 40.000
ZIMIHC	1.800	€ 82.250
Brommerbios	250	€ 2.873
Perron Plantaardig	200	€ 3.925
STRTFSTVL	500	€ 9.000
Schaalkabaal	pm	€ 6.393
Totaal	8.300	€ 452.742

Aanbevelingen

Over het algemeen is het zomerprogramma een leerzaam experiment geweest, om te zien en ervaren wat wel en niet kan werken op het Berlijnplein. De enorme schat aan opgedane informatie is voor zowel de programmaregisseur als de gemeente een waardevolle bron van informatie voor de toekomst.

Inhoudelijk - communicatie & programma

Om verschillende redenen is bewust gekozen niet in te zetten op een inhoudelijke lijn voor het zomerprogramma, bijvoorbeeld vanuit een overkoepelend thema. Dit is ook terug te zien in de communicatie. State of Flux adviseert in de toekomst een duidelijke inhoudelijke lijn neer te leggen om te zorgen voor reuring en levendigheid in het gebied. Daarbij dient, volgend op de politieke lijn die vanaf 2004 is ingesteld, cultuur een leidend element te zijn. Voor de invulling van deze culturele component lijken tot nu toe duidelijke kaders te ontbreken. De programmaregisseur -

cultureel intendant- heeft de opdracht gekregen deze inhoudelijk lijn (in samenwerking met de belanghebbende partijen) neer te leggen. Het doel is deze eind vanaf 2016 te kunnen inzetten als leidraad om het Berlijnplein te laden en als leidraad voor het inzetten van financiering vanuit de gemeente om deze programmering te ondersteunen. Aanvullend is het logisch dat partijen ten alle tijde een vergunning kunnen aanvragen voor het organiseren van een evenement op het Berlijnplein, zoals dit voor nagenoeg elke openbare ruimte in Utrecht aangevraagd kan worden. Het onderscheid tussen het specifiek inhoudelijk Berlijnplein-programma en het meer algemene Berlijnplein-programma moet mede in communicatie duidelijk gemaakt worden. Storytelling is hierin een belangrijk component.

Praktisch - communicatie, planning, publiciteit

1. Zorg voor zo min mogelijk contactpersonen (bij voorkeur één aanspreekpunt) voor het begeleiden van programma op het Berlijnplein en het beantwoorden van praktische vragen en advies. De organisatoren waren veel tijd kwijt aan het communiceren met de gemeente rondom vergunningen en productie.
2. Neem een langere aanlooperperiode voordat programma van start gaat. Daarbij is tevens aangegeven dat voor evenementen -en zeker programma met een participatief karakter (zoals in dit geval de Grote Trek en de Vrijstaat op Safari)- een aanlooperperiode van minimaal 6 maanden nodig is. Hieronder valt ook de communicatie qua eventuele toekenning van financiering.
3. Leg een duidelijk pakket aan eisen en voorwaarden voor het mogelijk faciliteren en ondersteunen van programma neer. Zo waren op voorhand de spelregels met betrekking tot de uitgezette prijsvraag onduidelijk. Denk aan afspraken over verantwoordelijkheden en risico's en praktische zaken zoals het wel/niet hoeven aanvragen van vergunningen en bijkomende eisen zoals het inhuren van EHBO en toiletten, het verkrijgen van plattegronden en informatie over elektriciteit- en watervoorzieningen. Dit geldt ook voor de promotie van de evenementen waaronder richtlijnen en helderheid over welke evenementen worden meegenomen in de postercampagne en waarom.
4. De bijdrage vanuit de gemeente aan initiatieven moet (grotendeels) aanvullend zijn waarbij sprake is van een 'gezonde financieringsmix'.

Bijlage

Tot nu toe gevoerde gesprekken t.b.v. programmastrategie (en evaluatie zomerprogramma)

ZIMIHC
Sharing Arts Society
De Vrijstaat
Mobile Arts
Podium Hoge Woerd
Cultuur19
EKKO
De Brommerbios
Nieuw Utrechts Toneel
TivoliVredenburg
dB's
Metaalkathedraal
Perron Plantaardig